

**Національний університет
“КИЄВО–МОГИЛЯНСЬКА АКАДЕМІЯ”
Кафедра загального та слов'янського мовознавства**

РОБОЧИЙ ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

навчальної дисципліни

Загальне мовознавство

(для гуманітарного факультету)

2015–2016 н. р.

Обсяг годин – 108

лекційних – 28

семінарських – 26

консультаційних – 2

самостійної роботи – 60

Кількість кредитів – 4

Форма контролю – іспит

АНОТАЦІЯ

Курс загального мовознавства включає три основні розділи: історію мовознавства, теорію мовознавства й методи лінгвістичного аналізу. З позицій сучасного стану науки про мову він покликаний узагальнити, розширити й поглибити знання студентів з проблем суті, розвитку, функціонування, взаємозв'язків і структурної організації мови, знайомить з різними лінгвістичними напрямками й школами, озброює методологією й методикою дослідження мови, сприяє формуванню навичок самостійної роботи з фаховою літературою та підготовці майбутніх спеціалістів до творчої практичної діяльності в галузі освіти, культури й науки.

Лекції

- Тема 1.** Загальне мовознавство як наукова і навчальна дисципліна. Предмет і завдання історії мовознавства: [\[презентація\]](#)*. **2 год.**
- Тема 2.** Стародавнє східне мовознавство: [\[презентація\]](#). **2 год.**
- Тема 3.** Античне європейське мовознавство: [\[презентація\]](#). **2 год.**
- Тема 4.** Європейське мовознавство Середньовіччя, епохи Відродження й XVII-XVIII ст. (самостійно): [\[презентація\]](#). **2 год.**
- Тема 5.** Виникнення порівняльно-історичного мовознавства. Філософія мови В. Гумбольдта: [\[презентація\]](#). **2 год.**
- Тема 6.** Лінгвістична концепція А.Шлейхера і наступний розвиток порівняльно-історичного мовознавства. Молодограматизм: [\[презентація\]](#). **2 год.**
- Тема 7.** Логічне і психологічне мовознавство. Соціологія мови [\[презентація\]](#). **2 год.**
- Тема 8.** Лінгвістична концепція Ф. де Соссюра [\[презентація\]](#). **2 год.**

Тема 9. Мовознавство 20 ст. і структуралізм. Радянське й сучасне українське загальне мовознавство [презентація].	2 год.
Тема 10. Лінгвістичні теорії як система вірогідних наукових лінгвістичних знань. Сутність і походження, властивості й функції мови [презентація].	2 год.
Тема 11. Мова й мислення. Мова й мовлення. Знакова природа мови [презентація].	2 год.
Тема 12. Мова й суспільство. Територіальна й соціальна диференціація мови. Літературна мова та її стилі [презентація].	2 год.
Тема 13. Мова як система. Основні й проміжні мовні рівні [презентація].	2 год.
Тема 14. Методологія і методи мовознавства. Описовий метод. Порівняльні методи. Лінгвогеографія [презентація].	2 год.
Тема 15. Методи структурної лінгвістики. Соціолінгвістичні, психолінгвістичні та математичні методи. [презентація]	2 год.

Семінари

Тема 1. Стародавнє східне мовознавство. Античне європейське мовознавство.	2 год.
Тема 2. Європейське мовознавство Середньовіччя, епохи Відродження й XVII-XVIII ст.	2 год.
Тема 3. Європейське мовознавство Середньовіччя, епохи Відродження й XVII-XVIII ст. Виникнення порівняльно-історичного мовознавства.	2 год.
Тема 4. Лінгвістична концепція В. фон Гумбольдта.	2 год.
Тема 5. Лінгвістична концепція Ф. де Соссюра.	2 год.
Тема 6. Лінгвістична концепція О. О. Потебні.	2 год.
Тема 7. Мовознавство 20 ст. і структуралізм. Радянське й сучасне українське загальне мовознавство.	2 год.
Тема 8. Лінгвістичні теорії як система вірогідних наукових лінгвістичних знань. Сутність і походження, властивості й функції мови.	2 год.
Тема 9. Мова й мислення. Мова й мовлення. Знакова природа мови.	2 год.
Тема 10. Мова як система. Основні й проміжні мовні рівні.	2 год.
Тема 11. Методологія і методи мовознавства. Описовий метод. Порівняльні методи. Лінгвогеографія.	2 год.
Тема 12. Методи структурної лінгвістики. Соціолінгвістичні, психолінгвістичні та математичні методи.	2 год.
Тема 13. Контрольна робота.	2 год.

ОСНОВНА ЛІТЕРАТУРА

1. Бевзенко С.П. Історія українського мовознавства. – К., 1991. – 231 с.
2. Березин Ф.М. История лингвистических учений. – М., 1984. – 319 с.

3. Білецький А.О. Про мову і мовознавство. – К., 1996. – 224 с.
4. Білецький А.О. Сучасне порівняльно–історичне мовознавство // Мовознавство. – 1975. – № 3. – С. 3-12.
5. Бодуэн де Куртенэ И.А. Избранные труды по общему языкознанию. – М.: Изд-во АН СССР, 1963. – Т.1. – 384 с. – Т. 2. – 392 с.
6. Большой энциклопедический словарь: Языкознание / Гл. ред. В.Н. Ярцева. – М.: БРЭ, 1998. – 685 с.
7. Булаховський Л.А. Значення мовознавства. – К., 1962. – 39 с.
8. Булаховський Л.А. Нариси з загального мовознавства. – К., 1955. – 248 с.; Вид. 2, випр. і доп. – К., 1959. – 308 с.
9. Булаховський Л.А. Питання походження української мови. – К., 1956. – 220 с.
10. Вступ до порівняльно–історичного вивчення слов'янських мов / За ред. О.С.Мельничука. – К., 1966. – 595 с.
11. Ганич Д.І., Олійник І.С. Словник лінгвістичних термінів. – К., 1985.
12. Гумбольдт фон В. Язык и философия культуры. – М.: Прогресс, 1985. – 452 с.
13. Гумбольдт фон В. Избранные труды по языкознанию. – М.: прогресс, 1984. – 397 с.
14. Дорошенко С.І. Загальне мовознавство. – Харків, 2006. – 288 с.
15. Жирмунский В.М. Общее и германское языкознание. – М.: Наука, 1976. – 696 с.
16. Карпенко Ю.О. Вступ до мовознавства. Вид. 2. – К.; Одеса, 1991. – 280 с.
17. Карпенко Ю.О. Українська гіпотеза // Мовознавство. – 1993. – №5. – С. 3-8.
18. Касевич В.Б. Элементы общей лингвистики. – М.: Наука, 1977. – 183 с.
19. Кацнельсон С.Д. Типология языка и речевое мышление. – Л.: Наука. ЛО, 1972. – 216 с.
20. Ковалик І.І., Самійленко С.П. Загальне мовознавство: Історія лінгвістичної думки. – К., 1985. – 214 с.
21. Кодухов В.И. Общее языкознание. – М., 1974. – 304 с.
22. Кочерган М.П. Загальне мовознавство. – К., 2003. – 288 с.
23. Кримський А.Ю. Розвідки, статті та замітки. – К., 1928. – 408 с.
24. Лучик В.В. Вступ до слов'янської філології. – К.: Академія, 2008.
25. Максимович М.А. Собрание сочинений в 3-х т. – К., 1876-1880. – Т. 1–3.
26. Методологічні питання мовознавства: Зб.наукових статей. – К.,1966. – 211с.
27. Німчук В.В. Мовознавство на Україні в XIV–XVII ст. – К., 1985. – 224 с.
28. Общее языкознание: Внутренняя структура языка / Отв. ред. Б.А. Серебренников. – М.: Наука, 1972. – 568 с.
29. Общее языкознание: Формы существования, функции, история языка / Отв. ред. Б.А. Серебренников. – М.: Наука, 1970. – 604 с.
30. Общее языкознание: Методы лингвистических исследований / Отв. ред. Б.А. Серебренников. – М.: Наука, 1973. – 318 с.
31. Пещак М.М. Нариси з комп'ютерної лінгвістики. – Ужгород, 1999. – 200 с.
32. Пещак М.М. Стиль ділових документів ХІУ ст. – К.: Наукова думка, 1979. – 268 с.
33. Пещак М.М. Розвиток давньоруського і староукраїнського наукового тексту.

- К.: Українознавство, 1994. – 271 с.
34. Пилинський М.М. Мовна норма і стиль. – К., 1976. – 288 с.
  35. Півторак Г.П. Українці: звідки ми і наша мова. – К., 1993. – 200 с.
  36. Потєбня А.А. Мысль и язык. – 3-е изд. – Х., 1913. – 192 с.
  37. Пражский лингвистический кружок. – М.: Прогресс, 1967.
  38. Селіванова О.О. Актуальні напрями сучасної лінгвістики (аналітичний огляд). – К., 1999. – 148 с.
  39. Семчинський С.В. Вступ до порівняльно-історичного мовознавства. – К., 2002.
  40. Семчинський С.В. Де знаходилась мовна прабаТЬківщина індоєвропейських народів // Відродження. – 1994. – № 9. – С. 63–65.
  41. Семчинський С.В. Загальне мовознавство.-2-е вид. – К., 1996. – 413 с.
  42. Семчинський С.В. Семантична інтерференція мов. – К., 1974. – 256 с.
  43. Сепир Э. Язык. – М.-Л., 1934. – 223 с.
  44. Сосюр Ф. де. Курс загальної лінгвістики / Пер. з фр. – К., 1998. – 326 с.
  45. Удовиченко Г.М. Загальне мовознавство: Історія лінгвістичних учень. – К.:Вища школа, 1990. – 216 с.
  46. Удовиченко Г.М. Загальне мовознавство: Проблеми. Методи. – Київ, 1994. – 200 с.
  47. Хомський Н. Роздуми про мову /Перекл. з англ. – Львів, 2000. – 352 с.
  48. Чейф У. Значение и структура языка. – М.: Прогресс, 1975. – 432 с.
  49. Encyklopedia językoznawstwa ogólnego. – Wrocław-Warszawa-Kraków, 1999.

ДОДАТКОВА ЛІТЕРАТУРА

1. Блумфілд Л. Язык. – М.: прогресс, 1968. – 606 с.
2. Глущенко В.А. Принципи порівняльно-історичного дослідження в історії українського і російського мовознавства: Харківська лінгвістична школа. – Слов'янськ, 1994. – 69 с.
3. Ельмслев Л. Прологомены к теории языка // Новое в лингвистике. – Вып. 1. – М., 1960. – С. 264-389.
4. Есперсен О. Философия грамматики. – М.: Изд. иностр. лит-ры, 1958. – 404 с.
5. Жовтобрюх М.А. Слово мовлене: Українська літературна вимова. – К., 1969. – 48 с.
6. Звегинцев В.А. Теоретическая и прикладная лингвистика.– М.: Просвещение, 1967. – 335 с.
7. Кучеренко І.К. Теоретичні питання граматики української мови. – К., 1961-1964. – Ч. 1–2.
8. Лайонз Дж. Введение в теоретическую лингвистику. – М.: Прогресс, 1978. – 544 с.
9. Лакофф Дж. Когнитивная семантика // Язык и мышление. – М.: Прогресс, 1995. – С.143-184.
10. Левицький Юрій-Мирослав. Мови світу: Енциклопедичний довідник. – Львів, 1998. – 204 с.
11. Лучик А. А. Українське зіставне мовознавство: стан і перспективи // Мовознавство. – 2014. – № 6. – С. 31-39.
12. Супрун А.Е. Лексическая типология славянских языков. – Минск, 1983. – 47

с.

13. Тараненко О. О. «Актуалізовані моделі в системі словотворення сучасної української мови (кінець ХХ – ХХІ ст.)». – Київ, 2015. – 248 с.
14. Ткаченко О. Б. Українська мова: сьогодення й історична перспектива. – Київ, 2014. – 510 с.
15. Филлмор Ч. Фреймы и семантика понимания // Новое в зарубежной лингвистике. Когнитивные аспекты языка. – м.: прогресс, 1988. – вып. ХХІІІ. – С. 52-92.
16. Фортунатов Ф.Ф. Сравнительное языковедение. Общий курс // Избранные труды. – М.: Учпедгиз. – Т. 1. – С.23-197.
17. Chafe Wallace. Meaning and the structure of language. – London, 1971. – 430 с.
14. Fillmore Ch. The case for case // Grammatical relations/ – N.-J., 1977. – P. 59-81.
15. Fodor J. The language of thought. – Cambridge (Mass), 1975.
16. Lachur Cz. Zarys językoznawstwa ogólnego. – Opole : UO, 2004. – 320 с.
17. Lakoff G. Linguistic gestalts // CLS/ – 1977. – Vol/ 13. – P. 236-287.
18. Langacker R.W. Nouns and verbs // Language, 1987. – Vol.63. – № 1. – P. 53-94.
19. Milewski T. Językoznawstwo. – Warszawa, 1975.
20. Mańczak W. Problemy językoznawstwa ogólnego. – Ossolineum, 1996. – 258 с.
21. Tuczyński E., Maćkiewicz I. Językoznawstwo ogólne. – Gdańsk, 1999.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Загальне і часткове, теоретичне і прикладне мовознавство.
2. Лінгвістика в сучасній системі наукових знань.
3. Мова як носій лінгвістичної та екстралінгвістичної інформації.
4. Донаукові теорії походження мови.
5. Проблема походження мови в історії мовознавства.
6. Проблема походження мови в сучасній науці.
7. Класифікації мов світу.
8. Чинники мовних змін.
9. Специфіка поняття "мовний розвиток".
10. Реконструкція мовних фактів. Етимологічний аналіз.
11. Поняття мовної групи, родини (сім'ї), надродина (надсім'ї).
12. Система і структура мови.
13. Різноманітні взаємозв'язки мовних рівнів
14. Проблема мовного і немовного мислення.
15. Стан мови як динамічна рівновага.
16. Варіювання як процес розвитку мови.
17. Історичний розвиток і взаємозв'язок мислення й мови.
18. Теорія мовної відносності.
19. Взаємодія системи мови.
20. Відмінність особливого й однакового в мовах як результат їхнього історичного розвитку.
21. Особливості мовленнєвого потоку і тексту.
22. Проблема походження української мови в контексті розвитку мов світу.

23. Українська мова у генеалогічній і типологічній класифікації.
 24. Типологічне вивчення мов.
 25. Сучасні напрями й досягнення теоретичного мовознавства.

**Умови навчального рейтингу
 з курсу “Загальне мовознавство”**

Види робіт	Кіль- кість	Максимум балів за 1/умови	Разом
Робота в триместрі			
Участь у семінарах	13	4 Опрацювання літератури, проблемність викладу, участь у дискусії	52
Контрольна робота	1	1 Володіння проблематикою, системність викладу, аргументація думок,	8
Іспит	1	Глибокі системні знання	40
Разом		Бездоганне виконання всіх видів робіт	100

Підготувала проф. Лучик А.А.

Схвалено кафедрою 30 жовтня 2015 р.

Завідувач кафедри..... В.В Лучик

Примітки:

Матеріали до цього курсу доступні в електронному каталозі бібліотеки НаУКМА [за посиланням](#) або пошук за назвою курсу «Загальне мовознавство»/прізвищем викладача «Лучик». (див. [інструкцію](#) з користування сервісом).

*Презентації до лекцій доступні у відкритому доступі через електронний архів НаУКМА.